

חלק מן הבניין

סיפור

הנסיעה לאנגליה הייתה זיפת, בניגוד לכל שירי ההלל שמאיה מזמרת כעת באוזניי. מרוב התלהבות קולה עולה לגבהים מסוכנים עד שנקטע והפך ללחישה של תרגולת צרודה. "כמה חוויות!" גונחת מאיה באקסטזה ונושאת מבטה אל על.

כהרגלה, מאיה מבלבלת בין שני מושגי יסוד, במקרה זה – הכמות והאיכות. הרי אינה מתכוונת למספר החוויות, אלא רוצה להרגיש כי חוותה אותן באנגליה. לדעתי, אדם אינו מוכרח לנסוע במיוחד למקום כלשהו כדי להתרשם. הוא יכול להתרשם גם במקום העבודה שלו, במושבו הבלתי־מעורר מאחורי דלפק השומרים, ממנו נשקפים אך פני המבקרים, גופם ולבושם; ועוד, מבעד לדלתות הזכוכית הגבוהות, נראות ערוגות וחלקות פרחים ססגוניות שנשתלו וטופחו עלי ידי מוטיה, גנן אנין־טעם מהעיר קורצ'אמאק. בביתו של מוטיה מוצבים מספר אקוואריומים עם דגי־נוי צבעוניים, הוא עוסק בהכלאה בין הזנים השונים, לא למטרות רווח או מתוך סקרנות מדעית, אלא כדי להגיע לשילובי צבעים שטרם נראו כמותם. בהנאה צרופה הוא עוקב אחרי הדגים המתרבים, אבל בשום פנים ואופן לא מדובר כאן בסטייה מינית, הכול כשר, הוא פשוט צופה בהתהוות החיים, הוא אב לארבעה וכשברחוב עוברת משהי שהתברכה בתחת גדול, מתעורר בו הרצון לעשות איתה ילד נוסף, מה שהוא בדרך־כלל טורח להודיע לי.

במילים אחרות, חוויות לא חסרות, העיקר שיהיה הרצון לחוות, ואין שום הכרח לצאת לחפש ריגושים במקומות אחרים.

כמובן, לונדון שונה מתל־אביב, ואפשר להבין את סיבת התפעלותה של מאיה, גם אם לא מכירים אותה אישית. אין אדם המסתייג יותר ממני מאתרים תיירותיים המיועדים לסגידה המונית, אולם הפעם אני מסכים: ללא ספק, לונדון מהנה. אמנם, לא עד כדי צווחות וגיבוב דברים חסרי־היגיון, אבל בהחלט תיתכן שביעות רצון, שלווה פנימית ואולי אפילו חיוך מרוצה.

התכונה המשכנעת ביותר אצל תושבי לונדון היא הנימוס. הם מתנצלים כל שנייה. בוודאי, זה שונה מרגשות האשם הקיומיים של האינטליגנט הרוסי המאמין כי כל הנעשה תחת השמש נעשה באשמתו; בכל זאת, הם אומרים "סורי". הם גם מבטאים את זה אחרת מה"סליחה" שלנו, ללא אותו סרקזם מזרח־תיכוני. הרי"ש האנגלית אהובה עלי יותר מהרי"ש שלנו, לא יעזור כלום, אפילו שאני יהודי מכף רגל עד קודקוד. אנגלית היא השפה היפה בתבל, ועם זאת אין שפה המתאימה פחות ממנה לחיי היומיום. עברית, למשל, היא השפה הנוחה ביותר לשיחות עם הבורא, ובדיוק באותו האופן אנגלית נועדה לשיחות בסרטים הוליוודיים, על גבי מסך צבעוני צועק. במציאות דוברי אמריקאית (או אנגלית, ליתר פשטות) תמיד נשמעים כאילו הם מלאים בהשיבות עצמית. נו, באמת, אתם הרי לא נמצאים על המסך, זו שיחה פרטית, זה משהו ביניכם, אפשר לוותר על הגינונים האלה, על ההגיה המאולצת, על המבטא המתגלגל בסירוף ומבליט כל הבהרה ביהירות תיאטרלית – זה כמו שרקדנית בלט תלך לשיירותים ציבוריים

על קצות האצבעות.

הנימוס האנגלי הוא תזית סיסמתם המפורסמת "ביתי הוא מבצרי". הם יתנצלו אלף פעמים במקום לחוש פעם אחת לעזרה. כשנשבר האבוס בנעלה של מאיה ובמעבר חצייה תת־קרקעי צר נוצר פקק, לא גילה אף עובר־אורח נכונות לעזור לבחורה במצוקה. אחד אחד נדחקו העוברים ושבים אל הקיר, מול אחוריה הזקורים של מאיה וכל אחד אמר את ה"סורי" האישי והמיוחד שלו לפחות פעמיים. אילו קרה הדבר במוסקבה, מאיה הייתה נרמסת כחרף־עין תחת רגלי ההמון הנועם; אילו היה זה בתל־אביב (למרות ששם מעברים תת־קרקעיים אינם תופעה שכיחה), קשה לדמיין אדם שהיה עובר לידה בלי להציע את שירותיו. אם לא בגוגע לתקלה, אז לפחות בנוגע לפלג המוזכר בגופה של מאיה.

"תראה," אומרת מאיה (נשימתה החמה מדגדגת לי באוזן), "זה ממש פרא אדם מסיפורי דיקנס!"

הקבצן בתמונה נראה אדם הגון ומתורבת וספק רב עם ניתן לדמיין אותו יושב במאורה אפלה. אני קומץ את אגרופה של מאיה ומביע את השתוממותי – מה כבר יכול להיות כליך מקסים בקבצן:

"כאילו שאף פעם לא ראית בקצן אצלנו בתל־אביב..."

"ראיתי, אבל הוא שונה, אין בו אפילו שמץ של מזרחיות!"

"למה שבקבצן לונדוני יהיה שמץ של מזרחיות?" לדעתי, מאיה סובלת מבורות גיאוגרפית. בתגובה לאירוגיה שלי, מאיה מושכת בכתפה הענוגה באכזבה, והייתי יכול להשמיט את "העוגה", אילו רציתי.

"מאיה, את פשוט ראית מה שהיית אמורה לראות, זה מה שמשמח אותך כליך?" אני מנסה להפוך את העוקצנות שלי למשהוא יותר חביב. "אני לגמרי מבין אותך, התחושה הזאת מאוד מוכרת לי. בראש כל חודש אני מצפה למשכורת בחוסר סבלנות, וכשאני מקבל אותה בזמן ובערך באותו היכף שציפיתי, אין מאושר ממני עלי אדמות.

"עזוב," אומרת מאיה ומתחילה לסדר את התמונות הפזורות על שולחני.

"אתה כזה עצלן ואדיש, זה פשוט גורא."

"לא־אלא, תשאירי אותם, אני ממין את התצלומים ובוחרן אותם בעניין מעושה. "מדהים... איזה

יופי... זה משהו..."

"טוב, מספיק," מאיה קמה ואני מבין שהיא כבר,,נחתה". "בעקרון אתה צודק. ברור, לונדון

זאת לונדון, זה היה צפוי."

* * *

בירה באווארית תפתח מעל הכוס הענקית של חצי ליטר כמו חמוקיה של יפהפיה בעלת־גוף. הקצף הסמיך דבק לשפתה העליונה של מאיה והשאיר עליה שפם לבן. התמונה נקראת "תגליתיה של מאיה וינגר בלונדון" ומספרת על כך שדווקא בלונדון גילתה מאיה לראשונה את טעמה הייחודי של בירה באווארית. התצלום נראה לי נחמד (וסמלי) מכל השאר, לכן השארתי אותו לעצמי ואני מביט כעת בפרטיו, אחרי שרגליה האינסופיות של מאיה הוטרפו מעיני על־

ידי גזע מרופט של עץ האקליפטוס הצומח ברוב חשיבות מתוך תחנת אוטובוס. בתמונה נראה חלק קטן מרחוב כלשהו בלונדון ושלט "באוואריה הישנה"; מאיה יושבת בחוץ מאחורי שולחן עץ מסיבי. רכונה מעל כוס בירה כרסתנית, מנפחת את לחייה בצורה לא טבעית, היא מחזיקה ביד "הוט דוג" שריחו המפתה מדגדג את נחיריי גם עכשיו. עד היום אינני מבין, כיצד ייתכן שבעולם המתורבת יהיה מאכל בשם כזה. יהיה זה אפילו מעדן מלכים אמיתי, עצם המחשבה על אכילת "כלב חם" צריכה, לדעתי, לקומם נפשית כל אדם אינטליגנטי (ורעב בגבולות הסביר).

"אם הכלב זקן, חייבים להוסיף לו פילפל ועוד כל מיני תבלינים, אחרת יהיה ריח חזק", בזמן הפסקת הקפה שוקע מוטיה, הגנן מקורצ'אמאק, בזכרונות מתקופת שירותו הצבאי בחצייהאי קמצ'אטקה. "ואם תיקח גור צעיר, צריך רק טיפת מלח. ממש גמס בפה." תמורת שוחד של מאתיים רובל וסיר אורז מטוגן, סידר הרס"ר דיברובה לגנן יהודי בוכרי תפקיד של אפסנאי צבאי. התפקיד היה נוח ואפילו רווחי – האפסנאי החדש החל במהרה לסתור ברכוש צבאי תחת עינו הפקוחה של הרס"ר, שזכה במחצית מן הרווחים. את זמנו הפנוי בילה עם חבריו ועם נשים מקומיות שעל אף רוזון וקומתן הנמוכה היו בעלות דחפים מיניים חזקים. החברים, שני עבריינים משוחררים, הם שהרגילו את "מנהל המחסן" לבשר כלבים. "תראה", אומר מוטיה, משעין את מרפקיו על שולחני ומשחרר בעוגג ענגת עשן של "ברודוויי", "נניח אנחנו הולכים ברחוב ואנחנו רעבים. יש לנו שתייה, אבל אין אוכל. והנה הוא האוכל, רץ לקראתך. הם מסתובבים שם בחוץ בלהקות שלמות, חסרי בית. אנחנו בוחרים מביניהם את הצעיר והשמן ביותר, קוראים לו לבוא הצידה, זורקים איזו חתיכת בשר, ובזמן שהוא זולל אותה מלבישים לו קולר עם תבל ולוקחים אותו ליער. איך שאנחנו מתקרבים אל המקום, הכלב מרגיש – כל הדרך היה שמח, רץ וקישקש בזנב, פתאום הוא נתקע במקום, חושף את השיניים, מייבב. היה איתנו אחד, "בועה", הוא עזר לנו ברגעים כאלה. הבחור נראה גולם, עם כרס ענקית וידיים קצרות, אבל כזאת חדות הייתה לו בעיניים, הלוואי על כולם. הוא הסתובב עם אלה מיוחדת לצורך העניין: הכלב עוד לא הספיק למצמצץ וכבר יש לו חור בגולגולת. תוך עשר דקות היינו פושטים מעליו את העור, מתיישבים, מדליקים מדורה... אני מבשל את זה כל-כך טעים עם אורז, אין לך מושג!"

"איזה טעם בדיוק יש לבשר של כלב?" אני משתדל לשמור על ארשת פנים אדישה ואף נוגס בפיתה עם גקניק ותומוס.

"מה זאת אומרת, איזה טעם?" מתפלא מוטיה. "טעם רגיל. טעים. פשוט לכלב זקן מוסיפים הרבה פילפל, ולגור צעיר מספיק קצת מלח..."

הוא מרים את הכוס הריקה ועל המשטח הלבן הסטרילי על שולחני נשאר עיגול לח בצבע נס עם חלב. אני מעקם את פי, מוטיה מנגב את הסימן בשרולול. "תחת כמו שצריך", הוא אומר ומניד את ראשו בתנועה סתמית לעבר משהו מרוחק. מתוך מבטו הקודם אני מסיק שהוא מדבר על התמונה של מאיה. אינני מוצא מה להשיב לו. צודק. בדמיוני מצטיירת תמונת ז'אנר (היום היא כבר נראית לי אקזוטית). שמלת קיץ קצרה (כמו חולצת יי-שירט) בקושי מכסה לה את הטוסיק, אני עומד צמוד אליה, בשמונה בכור, בתור ארוך אך זריז לאשנב שבו מוסרים הפרשות לבדיקה רפואית. ייתכן שאני מביט בעורפה בריכוז

שקשה לשאת בו, או שמא הלהט שבו אני מחפש דרך להתחיל איתה הופך למשהו מוחשי, כך או אחרת, משהו קורה: הבחורה נעשית חסרת מנוחה, מתנועעת בעצבנות, עד שלפתע הבקבוקן עם דגימת השתן מחליק מידה ונופל. מזל שאני בסביבה. אני תופש את הכלי היקר רגע לפני נגיעתו במרצפת בורדו ומהזיר אותו לבעלים בארשת כבוד. זו ראשיתה של מערכת יחסים יציבה ומתמשכת, מגע גופני קל המתפתח לקשר אנושי רציני. איננו מתקשרים בכבלי נישואין, מהבחינה הזו כל אחד עצמאי כמידת יכולתו, קיומנו (לא רק של שנינו, אלא בכלל) מורכב מפסיפס משונה ובלתי־הגיוני של מאורעות – כלי שאוצר בתוכו נוזל אינטימי הופך לנקודת מוצא של עלילה מורכבת ומסועפת, הכוללת פרידות והתקרבויות, שינאה וקִינאה, נסיונות למיתון יחסים, ידידות בין משפחות ולבסוף, הגירה משותפת לישראל... לא, דמיוני ציף בדמות אחת תכונות של נשים רבות, שאת חלקן בכלל לא היכרתי ולא דימיתי להכיר, הן נחרטו בזכרוני באקראי, נקלטו בזווית־העין. את מאיה פגשתי כאן, בתור אינסופי אך איטי להחריד בלשכת העבודה, פתחת איתה בשיחה מפאת שיעמום. בחרתי בה משום שראיתי את פניה הנבונות וכלל לא בזכות אורך הרגליים וצורת התחת, זה לא כל־כך מעניין אותי בחיי החדשים כאן בחוץ־לארץ. אני מסוגל, אולי, להתבטא בנושא הזה בחברת אנשים, בניסיון להרשים ולזכות בתשומת־לב, או כעת, למען מטפורה, לעורר עניין אצל הקורא ולרמוז לו על אמיתות הדברים המתוארים. מאיה היא אם לשני ילדים שאחד מהם הוא בעלה (בפיה נשמעת הבדיחה הנדושה והשתוקה כזו כאמירה טריה, חוכמת חיים עתיקה שעברה כביסה, גיהוץ ועימלון). לי באמת יש שתי בנות (למרות שאינני זֶינִיה עלולה לחשוב, כי יש לה שלושה); משפחת זינגר גרה לא רחוק מאיתנו, וכינינו שוררים יחסי ידידות מעולים – כך שאפילו רצינו להפקיד את הטף בידי סבא־סבתא ולנסוע ביהד לחופשה בחו"ל. אבל אצלנו הכול השתבש בדקה התשעים, והם לקחו את הסיכון ונסעו, חזרו רק היום בלילה. מאיה, כמובן, לא יכלה להתאפק, רצה אליי בבוקר לעבודה בצווחות של אושר, ואני הייתי אטום, חנקתי בה את ההתלהבות, את שביעות הרצון שהגיעה לה (בתמורה לששת אלפים שקלים שנעלמו תוך שבוע מחשבון הבנק המשותף שלהם), ואולי היא אפילו קצת נעלבה, לא ממש אם כי טיפונת, באמת לא הייתי צריך, איזה יתוש עקץ אותי, הרי זה לא כל־כך קשה קצת להנהן, להתפעל – הנה, איזו מאושרת היא נראית בתמונה, מתפוצצת מאושר, מנסה לנפח בועה באוורירית בתוך הבירה וכמעט מצליחה, אבל... ברגע זה בועת הבירה מתחברת בראשי לבועה מסיפורה של מוטיה, והחיבור הזה יוצר תרכובת שטנית שגורמת לי לזנק ממקומי מאחורי הדלפק ולרוץ, לרוץ (למולי, זה לא רחוק), כשפי חסום בכף ידי.

בשירותים אני מקיא את הנשמה באריכות וביסודיות.

* * *

ברצוני לנצל את רגעי ההתנשמות ולספר בכמה שורות על סוג חדש של קִינאה – קִינאה בעצמי. אני חולה אנוש במחלה הזו. כמה קשה וארוכה הייתה דרכי אל האושר! הספקתי להיות סבל במאפיה, בניתי ארגונים לעגבניות וגדר עץ אינסופית מסביב לאובייקט סודי, שמרתי בבריכה בארמון הפינוגרים שבהרי

לנין, השתתפתי בסיוורים ארכיאולוגיים, ניקיתי בבקרים את בניין המכללה שבה למדתי בערב, עבדתי בתור מהנדס במפעל וכבאי ראשון בתיאטרון, כתבתי מאמרי ביקורת לדרמות, אירגנתי קונצרטים לא רשמיים לאמנים לא מוכרים, עבדתי כמגיה ועורך לשוני של מוסף התרבות לעיתון "הצפירה", הייתי שדרן רדיו מקומי בבית-הנופש "עוגן הזהב", לימדתי כלכלה בגדוד של חיל-הנדסה, עבדתי כסנטה-קלאוס בחברת "אביב", קיבלתי שכר מרצים מאגודת "ידע", הייתי מדריך בחוג ליוצרים צעירים, כיהנתי בתפקידים של מזכיר ראשי, עורך בפועל, מחנך אחראי ויועץ בכיר, חיברתי הצגת קירקס (שלא הוצגה) בשם "מצעד הליצנים", כתבתי שיר נושא להצגה "מלכים ולצים", שטפתי חלונות, גהגתי במיניבוס במסלול "תל-אביב-ירושלים-ים המלח"... אי-אפשר למנות את הכול, ואני גם לא חושב שיש צורך בפירוט מלא, חשוב לי להדגיש שהדרך אל האני שלי הייתה ממושכת ורצופת נסיונות, וכעת, כשאני כבר גמץ במסלול הגמר (בכל אופן, כך אני מקווה), זה נראה לי כדבר משמעותי.

כל חיי התנהלו במירוץ קדחתני אחרי דבר-מה, והנה בא התסד המופלא, הכפוי והלא-צפוי – מאחורי דלפק או שולחן או דוכן, משעה שבע בבוקר ועד עשר בלילה, במדים לבנים עם פסים כחולים כהים, אני יושב ומחייך בחיוך גלוי וישר, שהרי בתפקידי הנוכחי וכיתי מן ההפקר: אני, עם אי-ההתאמה הכרונית שלי למקצועות המובילים לצמיחה כלכלית, נחתתי במקום כזה, עם גינה מטופחת מול העיניים, עם סדר יום אידיאלי בשביל התהליך הספרותי, במרחק עשר דקות הליכה מהבית – זהו מול, ללא ספק, אי-אפשר שלא לקנא בזה – ואני אכן מקנא. אני מתקשה להאמין שהמול הזה הוא לגמרי שלי, עוקב מהצד אחרי התנהגותי בתוך מצב חדש, שכולו טוב. אני סבור שזה חייב להיגמר מתישהו, בגלל איוו שטות. אני משתדל לעשות כל דבר אפשרי העשוי, למיטב הבנתי, לדחות את הקץ, וזו סיבת כל החיוכים הלבביים, כל תנודות הראש הנמרצות לנכנסים וליוצאים: כשהם מגיעים, אני כבר על המשמר, כשהם יוצאים, אני עדיין כאן. הם אומרים שאני ממש חלק מהבניין, הי-י-י, חלקן הטוב.

* * *

"טוב, ספר", אומר מוטיה ומצמצם את עינו המלוכסנת, "איך זה באנגליה?"

"באנגליה? ערפל, גשם, לחות."

"וזה?"

"כן."

"בחי שטופרים זה עם מוזר?"

שורש המחלוקת האידיאולוגית בינינו הוא דבר מאוד פשוט. מוטיה הוא נציג טיפוסי של מעמד הפועלים, ואני – אינטליגנט, נציג לא פחות טיפוסי של מעמד הטפילים.

"מי צריך את כל מה שאתה כותב?" שואל מוטיה בלי צל של תוקפנות, מתוך הנחה שהשיתה הזו הכרחית.

"יש אנשים שקוראים ספרים יותר מפעם בחמש שנים", אני מצטט את דבריו כבדרך-אגב. "או כמה משלמים לך על הכתיבה שלך?" מכה מוטיה שנית, כדי להבהיר לי בדרכו

הערמומית את אפסות מאמצי.

"אני כותב למען הספרות ולא בשביל כסף", אני משיב לעוכרי במלוא הפתטיות וההתנשאות.

"אתה לא צריך כסף, זה מה שאתה אומר?"

"ואתה כן צריך כסף?"

"ברור!"

"בשביל מה?"

"מה זאת אומרת, בשביל מה?"

"מה אתה תעשה עם הכסף הזה?"

"כל מה שרק ארצה! אקנה לי וילה..."

"ואחרי זה?"

"מכונית..."

"...יאכטה, מטוס. הלאה?"

"עוד איזו שטות..."

"טוב. נניח שקנית את כל מה שרצית לקנות. מה קורה הלאה? בוא נעשה הרמייה. תאר לעצמך שאתה מסודר מכל הבחינות, יש לך וילה עם גגן אישי, מרצדס עם נהג פרטי, אקווריום תת-קרקעי עם כרישים – מהו סדר הפעולות שלך עכשיו? מה אתה עושה עכשיו, היום, בשלושים ליולי אלף תשע מאות תשעים וארבע, בהנחה שיש לך את כל הדברים האלה? אני יודע... אלך למסעדה הזאת, למשל, אשתה איזו בירה, אוכל דג..."

"זאת אומרת, כל החיים אתה תעבוד כמו חמור, תקרע את התחת בחלטורות שבעה ימים בשבוע, וכל זה רק כדי לשבת במסעדה ולאכול דג?"

"לא, לא רק..."

"תקשיב לי, מוטיה, תקשיב לי טוב: אתה לא צריך את הווילה הזאת. אם החלום הגדול ביותר שיש לך הוא לאכול דג במסעדה, אתה לא צריך וילה."

"אני לא צריך, ואתה – כן?"

"אני זה משהו אחר. האמן, אדם שיוצר ערכים רוחניים, מוכרח להיות כפאר ובעושר."

"זאת אומרת שאתה מוכרת, ואני – לא?"

"זהו המצב, ידידי. אבל אם כבר התחלנו לדבר על זה, אוכל לנחם אותך בנבואה. אתה לא זקוק לוויילה, אבל תקבל אותה, ולי אף פעם לא תהיה וילה, למרות שנועדתי להיות בה."

"איזה עם מוזר אתם, הסופרים!"

מגתך בחוסר אמון (אך בשביעות רצון גלויה), יוצא מוטיה אל התלקות והערוגות והשמש הלוהטת. אני מסיט את מבטי מדמותו הקטנה והשרירית, מזיז הצידה את תמונתה של מאיה ומתרכז בדף מלא עד שלישי, מתאמץ להעלות על הכתוב משפט שיעניק לקודמיו משמעות ויהפוך את הטקסט האמורפי והתיאורי לעלילה מוצקה ודינמית.

מוטיה חוזר במפתיע, אחרי זמן קצר.

"אתה חזק בדיבורים", אמר ונד בראשו לעבר הרחוב, "ושם, אגב, קורה משהו שקשור אליך. נראה, מה אתה שווה," – מוטיה חיך ונעץ בי מבט אימתני.

* * *

הוא לא הספיק (כלומר, רק הספיק) לסיים את דבריו המסתוריים, כאשר שולחני נרעד מזעקת הטלפון. הצלצול כל-כך בילבל אותי ששעה ארוכה לא יכולתי לאתר את שפופרת הטלפון הקבורה תחת ערימת דפים הבוהקים בלובן מביש, צמאים לאש קולמוסי.

בזמן שחיפשתי את השפופרת, מן המשרד הגיעה במרוצה רחל המזכירה. עיניה שילחו בריקים. היא צעקה משהו על סגירת דלתות מיידית בגלל משהו שנקרא "מחבלים", והטלפון שכל העת לא הפסיק לצלצל, נדם לפתע כשם שהתחיל. מיהרתי להגיע לדלת, משנן בדרך את המילה החדשה כדי לבדוק את משמעותה יותר מאוחר בספרות עוד השמורה אצלי במגירת השולחן. אני משתמש בה לעיתים די קרובות, כדי לוודא שהבנתי נכון את הפקודות והבקשות של ההנהלה, וכן את השאלות וההצעות של המבקרים בבניין.

לאחר שסיימתי את מיבצע סגירת הדלתות, התחלתי לדפוף במילון בעצבנות. צלצול טלפון נוסף קטע אותי באמצע, והפעם עניתי מייד. מתוך השפופרת בקע קולו של המנהל שהתעניין, מדוע אני אף פעם לא נמצא במקום וכדרכו הוסיף משהו לא ברור שמתוכו הסקתי כי עלי לבצע "סריקה" בתוך הבניין או מחוצה לו.

בטרם הספקתי להגיע לערך "מתבלים" (יותר מאוחר הצלחתי לברר את משמעות המילה: "מזיקים", "משמידים" או בפשטות, "טרוריסטים"), שיניתי את יעד החיפוש ל"סריקה" ועד מהרה מצאתי את מבוקשי. כעת היה עלי למלא את הפקודה.

ריח המלחמה פשט באוויר. כיתת מקלענים גרמנים התקדמה לאט דרך היער המושלג אחרי כלבי-זאב מאולפים שטרם עלו על עקבותיו של הפרטיון הבלתי-נלאה.

לי אין כלב זאב וגם תת-מקלע אין לי. אבל אני הולך למרות הכול. אני הולך לסרוק את הגישות לבניין (כזכור, אני חלק ממנו) ולאתר את המחבלים המסתוריים.

"אל תצאו" נרגשת, פונה אלי סונייה, אישה צנומה, לא-גשמית, חסרת גיל, מנהלת לשעבר של גן-ילדים "ריאבינקה" בעיר אשחבאד וכיום מנקה בבניין שלנו, לתקופת ניסיון.

"אל תצא החוצה", עיניה מפצירות בי (היא דואגת לזו). "אולי זה לא מה שהוא אמר, אולי צריך לבדוק רק בפנים ואתה לא הבנת."

סוניה סובלת מתסביך חוסר ההבנה. היא נמצאת בארץ יחסית מעט זמן, פחות משנה, ואינה יודעת מלה אחת בעברית. השפה הזאת לא רק שלא נקלטת בראשה, היא אפילו לא נקלעת לשם. כתוצאה מזה סוניה חשה באי-נחת, שוקעת בעצב וייאוש ומנפחת את הצדה הפרטית שלה לממדי שואה עולמית (זה נושא למריבות ומחלוקת אידיאולוגית בינינו, כפי שיתואר בהמשך). לי אין תסביכים כאלה (יש אחרים), אני מביע את עצמי בעברית בקלות ובספונטניות (בעזרת תנועות ידיים ומילון), ארץ הקודש מעוררת אצלי סקרנות פוטיטיבית ותמה, הנוסטלגיה אינה מקובלת עליי (לפניכם מועמד טרי ללות הצטיינות הכללי-ישראלי), ולאותו תפקיד שהועידה לי המדינה אני מתייחס בכבוד וביראה. לפיכך אני משיב: "לא". "לא, סונייה", אני אומר לה, "הבנתי את הכול כהלכה, עכשיו אני יוצא החוצה, ואם לא אחזור, תכריזו עליי כנפקד".

אין ברשותי תת-מקלע, אפילו אקדח אין לי. אפשר לומר שאני שומר על האובייקט בגופי,

למרות שאני לא שולט באף שיטת לוחמה ואני לא מאבטח (זה לא באופי שלי ואף לא נדרש ממני מתוקף התפקיד). אני מוצב כאן בעיקר בשביל היופי, בוכחותי אמורה להוסיף חן וייצוגיות. אבל עובדה היא שבחיים יכולים לקרות כל מיני דברים, ולכן אני נוטל לידי את כלי הנשק המגושם שהוריש לי השומר הקודם שהיגר לקנדה – צינור ברזל באורך מטר, לא רחב במיוחד, ועל קצהו מורכבת סכין מטבח מעוקמת, חלודה ולמראה, חסרת כל ערך קרבי; חמוש, אני יוצא דרך יציאת החירום. הדלת האוטומטית נסגרת מאחורי הגב שלי ואני מוצא את עצמי עומד ברחוב מת (כשעה כזו יש תמיד הרבה תנועה), במצב של המתנה דרוכה המתואר בספרות העולמית כ"לפני הסערה" (ר. סטראנג) ו"האריה עומד לקפוץ" (מהבהארה). בודד מול האויב הסמוי, אני נזכר בצרור מפתחות שהשאירתי על המשטח הלבן והנקי של שולחני ומבין שכעת כל דרכי המילוט חסומות בפני, ואף אם אגלה את מחבואו של המנוול לפני שהוא יגלה אותי, גורלי כבר נחרץ. לכל היותר אוכל לרוץ כל עוד גפשי בי, כמו ארנב שחוצה שדה פתוח מבעד לכוונת הצייד.

אני רואה את זה לנגד עיני, את המחזה הבלתי־נסבל (מבחינת המתח הנפשי): אדם מתקדם לבדו בתוך חלל נטול אוויר ומחוסר קול, אגלי זיעה קרה רוטטים על מצחו, מבטו מסורבל, צעדיו מהוססים, האצבעות התיוורות אותיות בכל כוחן בצינור עם כידון – נשק מחריד אך חסר תועלת...

הקפתי את הבניין בסיבוב של שלוש מאות שישים מעלות ושוב עמדתי מול דלת הכניסה. את הדלת פתחו לי סוניה ומוטיה. בהתרגשות ניכרת. כעבור שנייה במרוצה הגיעה רחל המזכירה, עיניה ברקו והיא צעקה, הפעם בשימחה, כי אפשר לפתוח את הדלתות, המחבלים (ברגע זה שוב חיטטתי במילון ולבסוף גיליתי, מי הם) נתפשו ונוטרלו, אחד אפילו נהרג, וכל זה התרחש לא בשכונה שלנו, כפי שחשבנו אלא במבואות ירושלים ההרריים.

אני מעניק לכולם חיוך קורן של ניצחון ומרליק סיגריה בטבעיות גמורה. רק אחרי שלוש שאיפות אני נזכר שהפסקתי לעשן לפני חודש (ואת סיגריה של מוטיה, הוא תמיד משאיר את הקופסאות האדומות והחובות שלו על הדלפק) ומשתדל בסתר לכבות את הראיה, מבלי להזיז שריר בפניי. התחבולה שלי עוברת בשקט, בשל כישרון המשחק או, אולי, בזכות הטאקט של עמיתי לעבודה, שהתרשמו ממעשה הגבורה שלי והחליטו שלא לגלות לי כי הם עדים להתרגשותי.

מוטיה מגחך, אומר בפעם השלישית שסופרים הם עם מוזר, לוקח את הכלים ויוצא לגינה. סוניה מפגינה תביבות בלתי־רגילה ושואלת אותי בעדינות כמעט מרגיזה: "אתה רוצה שאביא לך כוס קפה?"

נבוך, אני עונה לה בבטחות מעושה: "יש לי לוח זמנים, סוניה, למה את רוצה שאני אפר אותו?"

המשפט נשמע יותר גס מאשר מעושה, וסוניה קצת נעלבת, אני רואה את זה בלי מילים. אני מרגיש לא נעים, אך במקום לסגת אני נסחף, לעזאזל.

ביני לבין סוניה מתרחש דיאלוג המובא להלן. על אף הנסיבות המיוחדות שקדמו לו, זהו דיאלוג אופייני ליחסים בינינו.

סוניה: אז מה, את כל החיים שלך את חי על־פי לוח זמנים?

אני: על־פי הוראות. אנחנו, השומרים, אמורים לגלות אחריות ולהיצמד לתקנון. הנה, יש לי

כאן עשרים וארבעה עמודים של הוראות, אבל את לא יכולה לקרוא אותם, כי זה בעברית, ואת בכלל לא רוצה ללמוד את השפה הזאת, טוב לך גם ככה, לשבת כל היום ולהיזכר באשחבאד שטופת השמש שלך ובאוכלוסיה הטורקמנית האדיבה.

סוניה: הוי, אפשר לחשוב שאתה לא נזכר!

אני: בטורקמנים? מה פתאום שאני אזכר בהם, לא ראיתי אותם מעולם ואני לא חושב שזאת ההמצה גדולה.

סוניה: לא בטורקמנים, ברוסים, במי שגר שם איתך במוסקבה.

אני: אתי במוסקבה גרו רק יהודים.

סוניה: נו באמת, בסת רק כאן נעשית כזה ציוני, שם אפילו לא ידעת מה זה.

אני: אני? בחיים שלי לא עירבבתי בשר עם חלב.

סוניה: גם הטורקמנים לא מערבבים. בכלל, ליהודים יש איתם הרבה במשותף.

אני: צריך לומר הפוך – להם יש הרבה במשותף עם היהודים! החינוך הלאומי שלך זה אסון!

סוניה: מה אתה אומר! ראיתי את היהודים שגרים כאן וקיבלתי חינוך לאומי הכי טוב שיש.

כולם פה רק מרמים וגונבים אחד מהשני.

אני: באמת? מה יש פה לגנוב?

סוניה: זה בדיוק העניין, שאין כלום. גנבו את הכול.

אני: תני לי שמות ונעניש את השודדים אחד אחד.

סוניה: למה שמות? ברור שהיהודים שלך הם אלה שגנבו. האמריקאים נותנים להם כסף

בשבילנו והם שמים אותו בכיס.

אני: מעניין, מאיפה קיבלת את המידע הקרימינלי הזה?

סוניה: מעיתונים.

אני: לא מעיתונים בעברית, אני מניח?

סוניה: מהרוסיים. אתה כותב שם, ואני קוראת.

אני: טוב, ראשית כל, אני כבר מזמן לא כותב שם. שנית, כנראה שהבלבול הזה שיש לך

בראש נובע מהסיבה הפשוטה שלא הזכירו אותך בזמן נגד העיתונים המקומיים ברוסית. אל

תקראי את העיתונים האלה, לא יכול להיות בהם שום דבר רציני. זה ידוע עוד מהספרות

הקלאסית.

סוניה: לא נכון, לפני כמה זמן דווקא הייתה כתבה מעניינת על ערפד. תאר לעצמך, הוא

היה תוקף נשים, הורג אותם ושותה את הדם. בקושי הצליחו לתפוס אותו.

אני: איפה קורים סיפורי אימה שכאלה?

סוניה: אצלנו באשחבאד.

אני: לא ייתכן! ערפדים טורקמנים? חשבתי שהם עם ירודותי וירא־שמים.

סוניה: הכול השתנה. זה לא היה ככה, פעם אנשים היו חיים בירידות, בשלום... האופוזיציה

אשמה, הם הפכו את הכול.

אני: הדמוקרטים?

סוניה: לא, אמרתי לך: האופוזיציה.

אני: אופוזיציה למי? לדמוקרטים? לקומוניסטים?

סוניה: סתם אופוזיציה. לאף אחד. זה היה מפחיד כשהם עברו ברחוב, המונים עם רובים. באמצע היום, הגן היה מלא ילדים, אנחנו היינו שמונה נשים – גננות, מנקות וטבחיות – ושומר אחד כמוך, עם מקל. זה היה נורא, פשוט נורא. עד היום אני נזכרת בזה ורועדות לי הבריכים. אילולא זוריקה אחמדובנה, המנהלת הראשית שלנו, בטוח היו קורעים את כולנו לגזרים. אישה אמיצה, היא רצה החוצה וצעקה להם: תסתכלו, מוציאים זהב מחנות התכשיטים, גונבים את אוצרות הרפובליקה! כולם, כמוכן, הסתערו על חנות התכשיטים... הוי, אם כל זה לא היה קורה, בחיים שלי לא הייתי נוסעת.

אני: אם הבנתי נכון, את זכית במין פרס תמורת זה שנסעת – נשארת בריאה ושלמה במקום שיקרעו אותך לגזרים, כן? סוניה: כנראה.

אני: אז למה את כל הזמן מקטרת על ישראל, שוקעת בנוסטלגיה לאשכנאד שלך, עיר שבה אני, אישית, לא הייתי מסכים לגור גם בתקופה שקטה?

סוניה: אף פעם לא היית שם, או איך אתה יודע? אשכנאד מאוד יפה.

אני: פנינת המזרח האסייתי! מה את מספרת! לא הייתי אצלכם, אז מה? הייתי בערים אחרות ואת יכולה לסמוך עליי שראיתי די והותר. מעבר לזה, בתור סופר אני לא חייב לבקר במקום כדי שתהיה לי עליו דעה. אלף, יש לי תחושות בטן, אינטואיציה, בית, מאתוריי ניסיון בן אלפי שנים של העם היהודי.

אני מרגיש שהחוצפה עוברת כל גבול. אבל סוניה מתעודדת לפתע: אדם יוצר משתף אותה ברזי כשרונו, וכשרון הרי הוא דבר נדיר, יש בעולם דברים שרק מעטים מסוגלים לחוות. זהו יתרון נוסף בתפקידי הנוכחי – הסובבים אותי (למרות כל המתרחשויות ביחסים בינינו) מאמינים בלא עוררין בכשרוני, נאמר אפילו, בייעודי כסופר. הם לא קוראים את מה שאני כותב, אלא מעריכים אותי אפרוריי, ומשום כך הערכתם יקרה לי עוד יותר. אף אחד מבין עמיתיי לשעבר, העיתונאים, לא מתייחס אליי כאל סופר (לכל היותר כאל עיתונאי או מבקר), ואילו האנשים האלה, עמיתיי החדשים, מודים בלי שמץ של בושה בכך שמישהו עולה עליהם בכשרונו הספרותי. לכן, במודל החברה המצומצם שלנו אני תופס מקום יאה ונאה למדי. וכפי שכבר נאמר, לפעמים אני מנצל את מעמדי לרעה.

כאן, ללא ספק (בהתאם לסגנון ולקצב הטקסט) מתבקש קטע לירי. אני מביא אותו במלואו: "...לפעמים אני מנצל את מעמדי לרעה." הו, אילו רק אותו ניצלתי לרעה ואילו רק לפעמים, הלוואי! הנהו, הדבר המכאיב ביותר, החי ביותר! כסיסה עצמית, שריפה עצמית, הערצה עצמית – רק אותו אדם המציג את עצמו לראוות הכול, חושף בפומבי את מגוון תכונותיו הנבזיות, רק אדם כזה יכול להפוך לאישיות, למנהיג השולט בדעת הכלל. זה כל הטריק, סופר רחוק מלהיות דוגמא חיובית, שופט מוסרי או דגם לחיקוי, להיפך, ככל שהוא מתועב יותר בתור אדם, כך (במידה שכשרונו יאפשר זאת) יצליח יותר להשלות את הקורא, לשכנע אותו שכל המתואר נמסר לו מאלוהים, בעוד שלמעשה הכול נגנב מהטבע, הועתק בלי רחמים (בלי בושה) מהמחבר עצמו, שאינו מנסה להתוודות אלא עוסק בתיעוד קר, מוריד את עצמו למצולות כדי להעלות מהקרקעית נושאים ומרכיבי עלילה, לחפש ריגוש. לעתים קרובות האמן מתגאה במשהו שבו אדם בינוני היה קרוב לוודאי מתייבש. אפשר להבין את גאוותו: היה

לו אומץ לערוך על נפשו את הניסויים הקיצוניים ביותר. כמו אותו רופא המרביק את עצמו במחלה חשוכת-מרפא כדי למצוא נוגדנים לכולרה, מפורר היוצר את נפשו, מנתץ אותה לרסיסים שלא ניתן להרכיבם בחזרה, ובצורה כזאת מקריב את עצמו על מזבח המקצוע והייעוד, או החברה והזמן (כך, בכל אופן, יכולים לחשוב מעריציו). יחד עם זאת, הוא מבין היטב שתחת הכיסוי האמנותי מתגלה האפשרות (הזכות) להפסיק להעמיד פנים ולתת דרור לפנטזיות וליצרים הפרוצים שלו; מחד גיסא. הוא משחק, מאידך גיסא, הוא מודע לכך שהוא חי (כלומר, משחית את הפן המוסרי שלו) במציאות, ולכן ספק רב אם אדם הגון אי-פעם ירצה להסתבך במשחק האפל, הנבוי, העקוב מדם ששמו כתיבה. יושרו של סופר מתבטא לא בגינוי התועבה, אלא בהצגה אמיתית, לא מיופה, של עצמו, של מזימותיו המכוערות והמזוהמות, בין אם כבר הוצאו לפועל ובין אם התעכבו מסיבה זו או אחרת.

את כל אלה אני לא רק חושב בליבי, אלא גם חולק עם הזולת (אם כבר דיברנו על יושר), עם סוניה, למשל, במסגרת ההתדייגויות השגרתיות בינינו. בתגובה, סוניה נדה בראשה אנה ואנה, מצקצקת בלשונה בהבעת זעזוע עמוק וזה נורא, אדם כל-יך צעיר הורס לעצמו את החיים בכוונה?, אולם לא מאמינה לי לגמרי. זה מחמיא (אני לא גרוע כפי שאני רוצה להיראות), אבל התיאוריה שלי על ייעודו של סופר עדיין עומדת בעינה.

אני: אם אשחבאד כל-יך יפה וחייך כל-יך בלתי-נסבלים כלעדיה, אין שום בעיה שתחזורי לשם, להחברת הערפדים המהונכים שלך. עוד מעט תקום שם רפובליקה מוסלמית, יהיה לך יום חופשי ביום שישי, תתפללי בבוקר ובערב, תתכסי ברעלה ותדברי בטורקמנית צחה. סוניה: מה פתאום, כולם שם מדברים רוסית ואף אחד לא מכריח לשים רעלה. ויש אוטובוסים בכל ימי השבוע, לא כמו פה. אני אחכה עד שהאופוזיציה תיפול ואחזור, כמוכן. ואם לא, שמעתי שמקבלים עכשיו גם בדרום אפריקה וגם בניו-זילנד. אולי אסע לשם. אני: בניו-זילנד מקבלים רק אנשים שהם חברים באגודת הציידים. כאן בישראל כמעט אין סיכוי להתקבל לאגודה, כי יושבים שם רק זקנים פולנים. לילידים המקומיים אין שום כבוד לציד.

סוניה: טוב, אז אני אחיה ציידת. אקנה לי רובה ציד ואסע לניו-זילנד. או לגינאה. אני: מאוד מומלץ לנסוע לאיסלנד. שם מקבלים את כולם וגם נותנים הרבה כסף. שם את לא תצטרכי לעבוד עד סוף ימך, תשבי בבית ולא תזדקקי לכלום, כל עוד את לא שולטת בשפה. ללמוד איסלנדית – זו משימה כמעט בלתי-אפשרית, הם מודעים לזה ולכן לא מתעקשים במיוחד. הבעיה העיקרית שם קשורה בצמיחת האוכלוסין – מה שלא יעשו, אין שום צמיחה. כך שהם מקבלים את כולם ללא הבהנה, העיקר שיעלה המספר. סוניה: אבל קר שם נורא.

אני: זה לא משנה. מהלקים בגדים חמים ובכל בית יש הסקה מרכזית. אבל אי-אפשר לצאת החוצה, תוך כמה דקות מתפגרים מהקור. הפרו מנהרות תת-קרקעיות מיוחדות שמחברות בין בתי המהגרים, כדי שהם יוכלו לבקר זה אצל זה ולא לקפוא בדרך.

סוניה: אז איך הם חיים שם?

אני: ישנים עם מעיל פרווה. ההסקה תמיד פועלת, אבל המים בכל זאת קופאים בצנורות, כך שרצוי ללבוש כמה שיותר שכבות, אחרת אפשר יום אחד לא להתעורר בבוקר. לכן הם

כמעט לא מעמידים צאצאים. קשה לחשוב על העמדת צאצאים בקור כלבים כזה.
סוניה: אז למה אתה רוצה לשלוח אותי לכפור הזה? אני במקור מהדרום... מהמזרח...
אני: טוב, אם את מתכוונת ללדת, זה משהו אחר.
סוניה: איך אתה לא מתבייש, אני אישה מבוגרת, יכולתי להיות אמא שלך...
אני: אתם, הרוסים, נפגעים מכל דבר. מתפוצצים מגאווה ולא רוצים לעבוד.
סוניה: מי לא רוצה לעבוד?
אני: הנה, למשל, את. שעה שלמה את עומדת ומתווכחת איתי במקום לעשות משהו.
סוניה: ואתה, מה אתה עושה?
אני: אני שומר עליך, יושב ושומר, זאת העבודה שלי ובשכיל זה משלמים לי משכורת. ולך משלמים בשביל משהו אחר.
סוניה: אי-אפשר לדבר איתך...
סוניה לוקחת ספריי גיקוי ומטלית, ניגשת לדלת ומתחילה לשפשף את הזכוכית באכזריות ובריכוז. היא לא מביטה לעברי – הפעם היא נעלבה באמת. נכון, הייתי נוקשה איתה, יותר מדי ישיר. אבל גם אותי אפשר להבין – לא סובל בכיינים, הם מוציאים אותי מהכלים. לא מוצא חן בעינייך כאן – להתראות, דרישת שלום לטורקמנים. את לא חסרת כאן לאף אחד, ואם כבר באת, זה באחריותך. ואל תהרסי לאחרים. הנה, אני לא מתבכיין, ואני לא באתי מאשחבאד, אלא ממוסקבה.
סוניה ממשיכה לשפשף את הזכוכית. שפתיה קפוצות, גבותיה זעופות.
"מצטער", אני אומר לה, "נסחפתי קצת, אל תיעלבי".
"מה איכפת לך", היא עונה, "אם אני איעלב כל פעם..."
"אלך להכין לך קפה", אני מכריז בפייסנות והולך למטבח של הצוות. הפעם ידי על העליונה, אך הניצחון הזה בפירוש עלה לי בכוחות נפשיים.

באור יום צמח הסטרודרונוס אינו מעורר עניין מיוחד. לעומת זאת, כשיורדים הדמדומים, כאילו נמלא גבעול הצמח אור ורוד מרצד. אומרים שבתוך הגבעול החלול חיות נמלים קטנות מון מיוחד המצוי אך ורק בהרי ההימאלאיה. אצלנו הן פולטות קרינה קלושה שאינה מזיקה לאדם.

בשעה הזאת הבניין עומד ריק מאדם. נשארנו רק אני והסטרודרונוס הצעיר המתחיל להוציא ניצנים ראשונים שצבעם סגול עז.

"שיעמוד לידך קצת", אמר לי מוטיה והניח את העציץ בסמוך לשולחני. "האגרונום טוען שהחרא הזה צומח הכי טוב בסביבת בני-אדם. מקובל עליך?"

לא הייתה לי כל התנגדות. להיפך, הייתי סקרן לראות כיצד נוכחותי האישית תשפיע על התפתחותו של צמח אוהב-אדם. ייתכן שהוא ידמה לי באופן מסוים.

מאוד יפה כאן לפני רדת החשיכה. הצבעים הנעלמים נמהלים זה בזה בשובבות, האוויר נעשה לח, בכול מורגשת איזו אינטימיות, עושר של פידושים ואפשרויות. סביב מאור היום הכבה מתרחש מהזה מיסטי עוצר נשימה: מקור הקרינה עצמו נספג באופק. במהירות מכלכלת ואו,

בחושך, לפתע מתגלה, גדל ומתקרב מפץ חרישי, ארגמני, המאדים והולך עד כדי סגול וועק, פושט בכול – שמא אור גן־עדן, שמא להבות התופת. צפיתי במראה דומה בילדותי הרחוקה, כשהייתי בן שנים עשרה. עמדתי במרפסת וראיתי ענן קל באותו גוון של ארגמן. אלוהים יודע מאיפה הוא נקלע לרקיע המאפיל. אני בכיתי בכי תמרורים – סתבו אותי הביתה באמצע ההתרועעות עם ילדי השכונה. סבתי ניסתה לנחם אותי ואמרה:

תראה איזה ענן מעניין, איזה ענן מיוחד. נדמה לי שהתרגיל של סבתא אכן עבד, למרות שכל אותו ערב נשארתי ברוגז עם המבוגרים; פחדתי שלמחרת חברי למשחקים, טוליק ביאלוסטוצקי ויאשניקה סאמולטוב, יצחקו עליי ויתעללו בי, כי לא המשכתי לשחק איתם, אלא נגררתי הביתה כמו ילד טוב של אימא ונכד טוב של סבתא. אך הגורל פסק אחרת. באותו ערב טוליק ויאשניקה גילו ערימה של סרטי צילום ישנים בחצר האחורית של מכללה לטכנולוגיה הסמוכה לביתנו, נכנסו לאיזה מרתף והחליטו לשרוף את הסרטים. שמעתי ששני חבריי נשרפו בבת אחת, אך לפני כן הספיקו לשלוח לנו את הענן הקל, העדין ההוא, כדרישת שלום אחרונה, כדי להסיח את דעתי מדמעות נעורים מובנות וטבעיות (אך לא אחרונות).

אני חושב כעת שאילו הירשו לי הוריי להמשיך לשחק באותו יום עם החברים, קרוב לוודאי שהייתי משכנע אותם שלא להצית את הסרטים. ידעתי שזה מסוכן. אבל... לא נטשתי אותם בעת צרה, קראו לי לחזור הביתה, ומי היה מעלה על הדעת שהערב ייגמר בשבילם בצורה כזאת. הם עצמם אשמים בגורלם, ולמען האמת, אינני מצטער עליהם במיוחד. הם תמיד התגרו ולעיתים אף בעטו בי, ולא יכולתי ממש לאהוב אותם. מה גם שיום לפני כן, בערב, הם סחטו ממנו שלושה רובלים (דמי כיס שקיבלתי לחודש) ואיימו להחטיף לי מכות רצח אם אספר להוריי. למעשה, אז גיליתי להם על הסרטים. אמרתי שהם דולקים יפה, ושיש אותם בשפע במרתף המכללה, ושבדיוק שברו שם את החלון ואפשר להיכנס. קבענו שנגלך לשם יחד למחרת, אבל בשעה המיועדת סבתא קראה לי לבוא לאכול ארוחת ערב, אני הלכתי והם צעקו כל מיני מלים מעליבות ואיומים. סביר להניח, כי במעמקי נפשי שיערתי כי הם עלולים לעשות שטויות והצטערתי אינטואיטיבית שלא הלכתי איתם, הרי ללא ספק הייתי משכנע אותם לוותר על הרעיון הטיפשי.

אִי־אפשר לחזור אחורה, ואין דרך לשנות את מהלך העבר. לפחות שלא אשכח להתקשר למאיה כדי לנסות לכפר על אשמתי. הרסתי לה את מצב הרוח סתם כך, מרוב שיעצום. לא, עדיף שאסביר את הכול לאישתי ז'ניה, היא תתקשר אליה ותכפר. והנה מחשבה בלתי־רגילה, בלתי־צפויה, חדשה ומבריקה. ממי לבקש שיתקשר לאישתי ז'ניה ויכפר על כל האשמה שאשמתי בפניה? כמובן, זו אינה אלא שאלה ריטורית, אך עצם העמדתה מאפיין אותי מהצד הטוב, כך נדמה לי: עדיין לא הכול אבוד, קוראותיי היקרות. הרבה דברים זרמו מאז אותו תור ארוך בקופת החולים; אנקדוטה משעשעת הקשורה בבקבוקן של הפרשות, חיברה בינינו לתקופה ארוכה מספיק, למרות שלטענת אישתי היקרה נפגשנו בצורה אחרת והסיפור הוא פרי המצאתי... לא יודע, נדמה לי שהיא פשוט שכחה ואצלי זה עדיין עומד מול העיניים, כמו השתיל הזה של סטרודרונוס, הרעב כליכך לנוכחותו של אדם, ולא מעניין אותו מיהו אותו אדם היושב לצידו – הוא מונע אך ורק עליידי אינסטינקט פורמאלי, צורך להבטיח לעצמו קיום ותיפקוד מתוקנים.

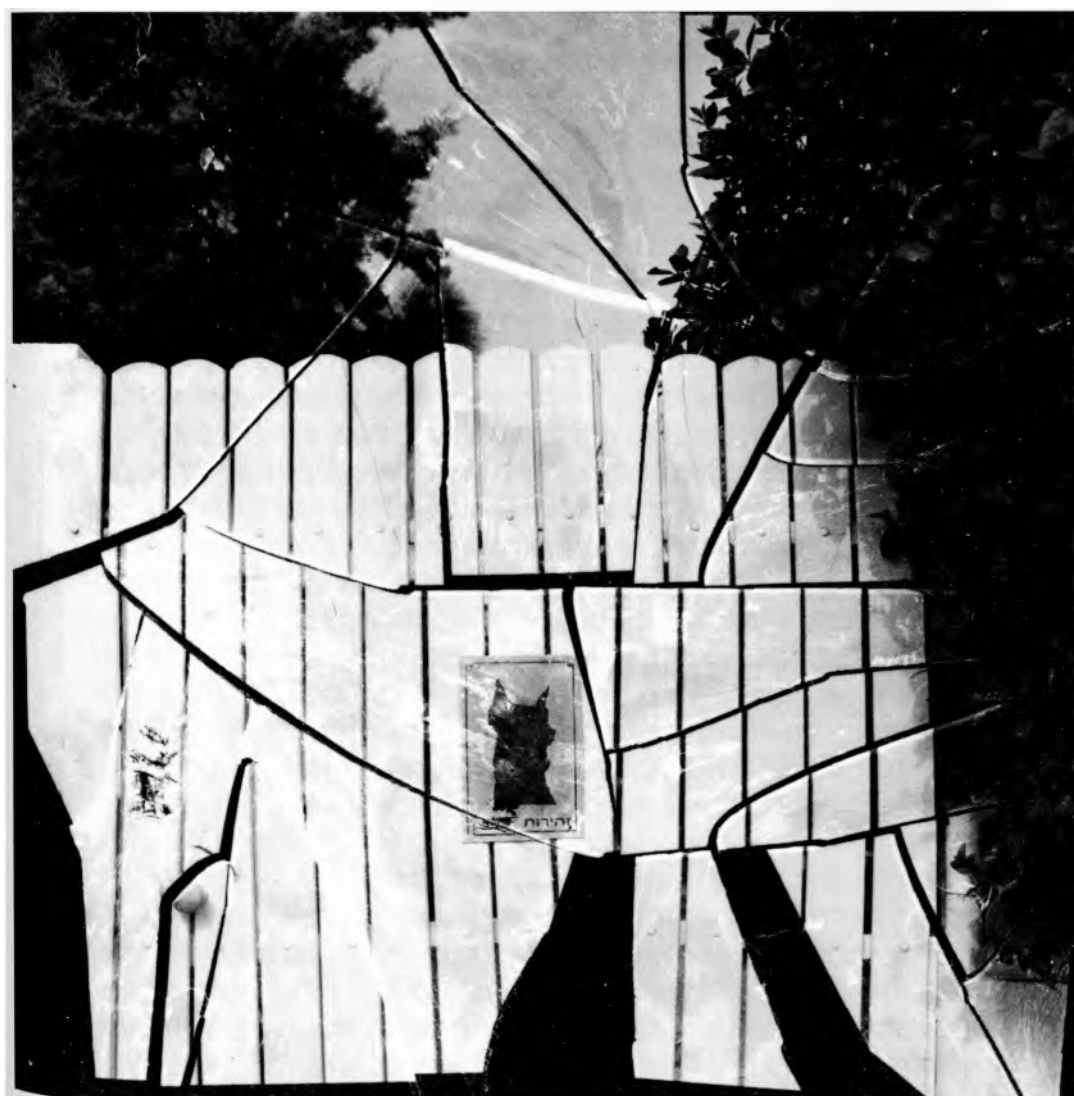
אחת לשעה אני יוצא לסיור בבניין. הפורמאליות הזאת מעניקה לחיי משמעת, ואני כמעט ולא שם לב אל הזמן. כשהייתי ילד, חשבתי שלכל מצב ישנו פתרון אחד ויחיד שהוא הפתרון הנכון. היה נדמה לי או שהמבוגרים תמיד יודעים מהו. מפי הוריי, בכל אופן, אף פעם לא שמעתי את המילים "לא יודע" או "לא יודעת". הבעיות היומיומיות שלי (יחסי עם חברים, מורים ואפילו בחורות) תמיד השתלבו בסכימות ידועות מראש, בדוקות ושמורות במאגרי ניסיון קודם של אחרים. כיום אני אומר לבנותי את המילים "לא יודע" הרבה מעבר למה שהייתי רוצה. כנראה בכל זאת הצלחתי להפך איזשהם כללים. ייתכן שזה קרה בגיל הנעורים, בהשפעת הרצון לבלוט, להיות שונה מכולם. זה כבר לא משנה. מה שהיה – היה, וההשלכות חשובות כעת יותר מן הסיבות.

במהלך החיים, אדם צריך לגדל לפחות ילד אחד, לשתול לפחות עץ אחד, לבנות לפחות בית אחד. דווקא בדרישות הבסיסיות והפשוטות הללו התקשיתי לעמוד. הבאתי לעולם שתי בנות, ואף פעם איני מקדיש די זמן לחינוכן. לא שתלתי אף עץ, אך בזמן האחרון הופיע בחיי גבעול משונה התובע את חברתי. כמוכן, לא בניתי שום בית, אני שומר על בניין זר שהוקם על ידי אנשים זרים ולמענם, שומר עליו מבוקר עד לילה ונותן את הזמן השייך לבנותי לאותו צמת אוהב – אם לא אוכל-אדם.

אף-על-פי-כן, אני חושב שמה שקרה לי לא קרה בטעות ולא לשווא קיבלתי את העבודה הזאת, את המקום הזה. כמו האמן ברומן של בולגאקוב, זכיתי לשלווה וכעת יש לי הודמנות לחשוב על העבר בלי לחץ וחפיזון ולקבל את ההחלטה הנכונה והיחידה לגבי העתיד. נדמה לי שצריך פשוט לעבוד. למלא את חובותי במסגרת התפקיד. קרוב לוודאי שצריך להפסיק לכתוב. להרגיש כאדם מן היישוב, רגיל, בריא וגורמלי. להתייחס למאורעות החיים כפשוטם, בלי לנסות לחפש משמעויות סמויות או היגיון נעלה. להפסיק ללעוג. אפילו למאיה, שמבינה את הכול היטב. לא להפגין את יתרונה האינטלקטואלי על סוגיה ומוטיה מקורצ'אמאק. לא להיות יוצא דופן. כבר הוכרנו כאן את נושא היציאות, או ההפרשות, הן משרתות את מטרתן נאמנה בתוך בקבוקונים לבדיקה רפואית, אך במציאות הימיומית אין להן שום אחיזה. מדושן עונג, אני קורע את הדפים המכוסים בכתב ובחגיגות זורה את הגורים מעל הפת. אני יוצא לסיור נוסף, בודק את הימצאותו ותקינותו של הרכוש, את אטימותם של הדלתות והחלונות, את חוזק המנעולים. חוזר לעמדה. מוזג לעצמי כוס קטנה של קפה שחור חוק. מעטיר על הקפה חתיכה קטנה של גלידת וניל. מביט בגינת הפרחים המשתרעת מול הכניסה לבניין – בשעות ערב מראה נעשה קסום ומסתורי בגלל התאורה העדינה. אינני מאמין באלוהים, אך אני מלא הוקרה לגורל (ואני רוצה שהוא ידע על כך) שטיפל בי באהבה ובחכמה.

תמורת ישיבתי מאחורי דלפק לבן בתוך חדר מווגג, ממוזג, מרווח ומעוצב, מחומם בחורף ומקורר בקיץ, אני מקבל כסף המספיק למחייתי. בשבתות, משוחררים מן העמל השבועי, אישתי ו'נייה, שתי בנותי ואני מתיישבים ב"ניסאן" הכסופה, מלוכסנת-הפנים שלנו ונוסעים לביקור, או לים, או לפיקניק ביער. אנחנו משקיעים את המקסימום גם בעבודה וגם במנוחה, מתישים את עצמנו עד גבול היכולת. לא מן הנמנע שעם הזמן נחסוך קצת כסף וניסע לאנשהו. לפעמים נדמה לי שכל חיי חלמתי שיהיו לי חיים כאלה. רק דבר אחד נשאר לי לבקש. משאלתי

האחרונה היא ששמוליק, הממונה עליי בשמירה, יקיים סוף כל סוף את הבטחתו ויפקיד בידי, באחריותי המלאה ולמטרות העבודה בלבד, את הדבר שאני כלייך וקוק לו, שיעניק לי תחושה נפלאה של ביטחון ועצמאות, דבר כה ממשי ומיוחל: אקדח.

רונית שני: ללא שם, 1995